

POVIJESNE CRTICE O MOTOVUNSKOJ ŠUMI U PRVA TRI DESETLJEĆA XIX. STOLJEĆA

HISTORICAL SKETCHES OF THE MOTOVUN FOREST IN THE FIRST THREE DECADES OF THE 19TH CENTURY

Marko JELENIĆ

Osnovna škola Petra Studenca Kanfanar
jelenic_marko@yahoo.com

Received / Primljeno: 11. 8. 2018.

Accepted / Prihvaćeno: 17. 12. 2018.

Original scientific paper / Izvorni znanstveni rad

UDK / UDC: 630*0(497.571Motovun)(091)
502.1(497.571Istra)“18”

Sažetak

Članak na temelju dokumenata koji čine Franciskanski katastar sagledava položaj i načine iskorištavanja Motovunske šume u razdoblju nakon pada Mletačke Republike. Tijekom napoleonskih ratova je zbog nebrige velik broj stabala oštećen ili počeo truliti. Briga o šumama bila je izraženija u vrijeme druge uprave kuće Habsburgovaca, kada se ponovno uspostavlja organizirana briga o šumi. Rad sagledava kako je čovjek svojim djelovanjem utjecao na okoliš koji ga okružuje, odnosno modalitete po kojima je alterirao i mijenjao izgled šume.

Ključne riječi: šuma, Motovun, drvo, hrast

Keywords: forest, Motovun, tree, oak tree

UVOD

Evolucija šuma i njihova konformacija kontinuirano se mijenjaju. Svojim je radom čovjek alterirao okoliš, dok je okoliš uvjetovao čovjekova usmjerenja na određenom teritoriju. Ova su zapažanja osobito značajna kada se govori o području Motovunštine, gdje je državna šuma uvelike utjecala na svakodnevni život ljudi. Sve promjene i aktivnosti usmjerene diversifikaciji šuma dali su poseban identitet pejzažu kakvog danas vidimo. Antropijski utjecaji, odnosno primjeri čovjekova utjecaja naglasili su evolutivni proces šuma, ipak na njihov razvoj utjecale su i mnoge druge varijable. Stoga u mnogim slučajevima nije moguće precizno utvrditi koji su razvoji šuma bili prirodni a koji nisu.¹ Neosporno je da je razdoblje drugog desetljeća XIX. stoljeća vrijeme u kojem su zabilježena značajnija zahladnjenja temperatura, ali i abnormalni klimatski fenomeni, poput snijega u travnju ili snažnih ljetnih tuča diljem poluotoka.² Dakako da si snažna zima i temperature koje su tijekom proljeća bile izrazito niske imale svoj utjecaj na razvoj stabala u šumi. No, gotovo je nemoguće bez preciznijih podataka utvrditi u kolikoj su mjeri oscilacije klimatskih prilika utjecale na motovunsku šumu, njen potencijal i evolutivne procese stabala koje su se u njoj nalazili.

Ovaj rad minucioznom analizom arhivskih izvora sagledava na koje su načine država i čovjek utjecali na razvoj i korištenje Motovunske šume u razdoblju nakon pada Mletačke Republike. Uz analizu arhivskih podataka na puno konkretniji način možemo utvrditi kakav su utjecaj na razvoj Motovunske šume imali utjecaj čovjeka i države. Analiza arhivskih izvora pokušava odgovoriti i na pitanje koje su prakse proizlazile iz interakcije čovjeka i šume na istraženom teritoriju.

¹ Hans-Joerg KUESTER, *Storia dei boschi Dalle origini a oggi*, Bollati Boringhieri, Torino 2009.

² Usp. Emmanuel LE ROY LADURIE, *Tempo di festa, tempo di carestia. Storia del clima dall'anno mille*, Einaudi, Torino 1982.; Isti, »Il Clima: la storia della pioggia e del bel tempo«, u: *Fare storia*, ur: J. Le Goff, P. Nora, Einaudi, Torino 1981., 209. – 238.; Miroslav BERTOŠA, *Glad i kriza mortaliteta godine 1817. Istarski mikrokozmos i evropski kontekst*, Rad JAZU, knj. 445, Zagreb 1989.

PRVA AUSTRIJSKA I FRANCUSKA UPRAVA

Za vrijeme mletačke uprave motovunska je šuma bila područje od osobitog značaja, pa se o drvnjoj građi vodila velika briga.³ Nakon pada Mletačke Republike pa sve do 1805. postojala je u razdoblju prve uprave kuće Habsburgovaca posebna administratura koja se brinula o Motovunskoj šumi. Na čelu administrature nalazio se kapetan, koji je osim o brizi o očuvanju šume vodio knjigu izdataka i primitaka. Značaj šume nije se promijenio, jer je njeno drvo i dalje opskrbljivalo brodogradilišta. Kako je ova šuma bila od iznimnog značaja za mornaricu, i administracija šuma te njen kapetan bili su direktno podvrgnuti zapovjedništvu mornarice. Uz kapeatana u Motovunu su bili smješteni pomorski inženjer i predstavnik arsenala. Kapetan se zajedno s pomorskim inženjerom i predstavnikom arsenala brinuo o zaštiti šume, označavanju drva za sječu te njihovu otpremu, koja se i dalje vršila ponajviše u Veneciju.⁴ Ipak, česte su bile i krađe te pokušaji krađe drvene građe iz motovunske šume. Upravo iz tog razloga u Motovunu je djelovalo i povjerenstvo za kažnjavanje prijestupnika i krađu drva iz motovunske šume.

Kuća Habsburgovaca je odmah po preuzimanju vlasti na području bivše mletačke Istre ustrojila i administraturu za upravljanje ostalim šumama. Ostale šume, kako privatne tako i državne bile su stavljene pod upravu nadzornika, koji je u svojim rukama čuvao katastike.⁵ Vlasnicima šuma odmah su nametnuti novi porezni nameti, a postojala je i odredba kojom se država mogla služiti drvnom građom iz šuma, ukoliko je ono ocijenjeno od značaja za gradnju. Nadzornik je stoga povremeno obilazio privatne i državne šume, te označavao drva koja su tako namijenjena gradnji i oduzeta vlasnicima šuma.⁶

Stanovništvo Istre i mletački arsenal u šumama je nalazilo neophodni materijal za gradnju, ali je njihovom sječom ostavio dubokog traga u kompoziciji i rasprostranjenosti šuma, ne samo u okolici Motovuna gdje je to iskorištavanje bilo najizraženije, već i diljem Poluotoka. Vidljivo je to iz činjenice da su se u Motovunskoj šumi preferirale određene vrste drva u odnosu na druge čime se modificiralo prirodne dinamike razvoja okoliša. U samoj motovunskoj šumi bila je česta praksa ostavljanja hrastovih trupaca, dok bi se ostala stabla oko hrastovih orezivala, kako ne bi smetala njihovom razvoju.

Vidljivo je iz iznesenoga da se u razdoblju nakon uspostave prve vlasti kuće Habsburgovaca u bivšoj Mletačkoj Istri, što se tiče brige o šumama malo toga promijenilo. Dinamike upravljanja motovunskom i drugim šumama kao i načini njihova iskorištavanja ostali su gotovo nepromijenjeni.

Istarske su šume, a osobito ona motovunska i novim gospodarima bile od velikog značaja, stoga je država ulagala velike napore u očuvanje i zaštitu drvene građe. Ukazuje na to i odredba koja je donesena već po uspostavi vlasti Habsburgovaca. Svi podanici Austrijskog Carstva, ali i seljaci koji su na Poluotok dolazili radi transhumancije morali su se unutar 21. rujna 1798. riješiti svih koza i kozlića, kojima je od tada bio zabranjen boravak u privatnim i javnim šumama i svim drugim posjedima. Smatralo se da ove životinje čine znatnu štetu na urodu, ali i uništavaju stabla unutar šuma.⁷ Ova je odluka prihvaćena uz značajnu dozu otpora pa je stanovništvo koze počelo držati u tajnosti i to najčešće upravo unutar šuma, daleko od očiju javnosti i malobrojnih straža kojima je zadatak bio provođenje ove zakonske odredbe.

Dolaskom Napoleonovih trupa u Istru mijenja se odnos države prema motovunskoj šumi. Tijekom napoleonske uprave nadzorništvo nad šumama koje se do tada nalazilo u Kopru seli u Milano. U Kopru je ostao djelovati jedan čuvar, kojemu su bila podređena dva šumska inspektora. Jedan šumski inspektor bio je smješten u Motovunu, a drugi na otoku Krku. Njima su podčinjena bila tri podinspektora,

³ Usp. Slaven BERTOŠA, »Povijesne crtice o istarskim šumama: Motovunska šuma, Kornarija, Kontija, Vidorno, Šijana i Ližnjemoro (uz osvrt na granične oznake)«, u: *Kamik na kunfinu: granične oznake u istarskim šumama*, ur. T. Bradara, Arheološki muzej Istre, Pula 2013., 15.-51.; Branimir PRPIĆ, Zvonko SELETKOVIĆ, »Ekološka i socijalna funkcija Motovunske šume u Istri«, u: *Prvi kongres biologa Hrvatske*, ur. O. Springer, H. Gomerčić, Hrvatsko biološko društvo, Zagreb 1981., 104-105.

⁴ Giuseppe DE BRODMANN, *Memorie politico – economiche della città e territorio di Trieste della penisola d'Istria, della Dalamazia fu Veneta di Ragusi e dell'Albania ora congiunti all'austriaco impero*, Venezia 1821., 156.

⁵ Na istome mjestu.

⁶ Na istome mjestu.

⁷ *...restando ad essa specie vietato ogni pascolo tanto ne boschi di pubblica, e privata ragione, quanto in ogn'altro Terreno sia comune, o privato, ma siano, e s'intendano tutti dalla Provincia bandite, e distrutte*. HR – DAPA, FOP – Prva austrijska uprava, Kutija 3, list 41.

po jedan smješten u Motovunu, Koprnu i Rovinju.⁸ Kako bi se šume zaštitilo od prekomjerne sječe i iskorištavanja svaka je općinska administracija morala imenovati šumske čuvare. Otegotna okolnost za općinske administracije bila je obaveza držanja šumskih čuvara, koji su naknadu dobivali iz ispražnjenih gradskih i općinskih blagajni, stoga ona nije efikasno organizirana.⁹

Da je čovjek svojim djelovanjem alterirao okoliš koji ga okružuje ukazuje i sljedeći primjer. Tijek napoleonskih ratova utjecao je i na stanje drvne građe u motovunskoj šumi. Do dolaska Napoleonovih trupa u Istru, u razdoblju između 1797. i 1805. o niveliranju i popravcima terena motovunske šume brinuo se Nikola Nakić.¹⁰ Dolaskom Napoleonovih trupa u Istru briga o šumi prestala je, što je po drvenu građu koja se nalazila u samoj šumi imalo štetne posljedice. Arhivski izvori navode podatak da je od sveukupno 110 tisuća stabala koji su prije napoleonskih ratova označeni i bili namijenjeni gradnji nakon kraja ratova upotrebljivih ostalo svega 26 tisuća.¹¹ Diskontinuitet izazvan ratnim stanjem, novčanim ljepotama u vojsku i ratnim kontribucijama imao je tako i utjecaj na prirodne i evolutivne dinamike Motovunske šume. Novca za održavanje šume nije bilo, a francuska je uprava zanemarivala potencijal koji u smislu drvne građe ova šuma ima. Zbog neodržavanja i dopuštanja prodiranja vode u dijelove motovunske šume tri četvrtine ranije označenih stabala počelo je truliti ili bilo potpuno trulo.¹² Ne samo da se tijekom ovog razdoblja nije vršila organizirana sječa za potrebe države, već nije provedeno ni pošumljavanje i sadnja mladih stabala. Radilo se o neprocjenjivoj šteti od koje se šuma nije oporavila čitav niz godina pa i desetljeća, koja su trebala da izrastu nova, zdrava stabla.

DRUGA AUSTRIJSKA UPRAVA

Padom Napoleona i ponovnim dolaskom uprave Habsburške Monarhije u Istru ponovno počinje organizirana i sustavnija briga o motovunskoj i drugim šumama u Istri. No, kao tipični feudalni gospodar Habsburška je Monarhija više nego koristiti šumu željela jači napredak u poljoprivredi na području bivše Mletačke Istre. Glavna zapreka tome bila je dakako kvaliteta, ali i kvantiteta dostupnih poljoprivrednih terena. Kako navode izvori veći dio Poluotoka zauzimale su šume i polja obrasla šikarom. Stoga se dio polja obrastao šikarom i šuma trebao bonificirati. Prvi značajniji radovi na krčenju šuma u Istri započeli su u okolici Motovuna 8. travnja 1817. Sudionicima akcije bio je osiguran obrok, a sa sobom su trebali ponijeti alat za krčenje.¹³ Krčenje šuma bilo je izrazito važno kući Habsburgovaca radi intenziviranja produktivnosti, bolje prometne povezanosti između gradova na poluotoku, kao i poluotoka s drugim krajevima carstva. No, odmah na početku javili su se prvi ozbiljniji problemi, jer se svega mali broj ljudi prijavio za ovaj posao pa su učinci ove akcije imali vrlo ograničene rezultate. Antropizacija šuma u Istri svoj puni zamah zadobila je upravo u ovo vrijeme prvih desetljeća 19. stoljeća. Ljudski je rad na polju i u šumi tako bio značajan faktor transformacije prirode i okoliša koji okružuje čovjeka, naime čovjek je svojim djelovanjem krčio šume, bonificirao terene i time pokušavao doskočiti slaboj produktivnosti.

Upravo je razdoblje nakon uspostave druge uprave Habsburgovaca nad Istrom vrijeme kada se pokreću značajne akcije krčenja šuma i bonificiranja terena na čitavom Poluotoku. Ubrzo su se slične akcije održale i na drugim lokalitetima diljem Poluotoka. Primjerice na Rovinjštini je djelomice prokrčena šuma u predjelu Lone.¹⁴

Drvo iz motovunske, a djelomice i ostalih istarskih šuma koristila su i rovinjska brodogradilišta. Ona su bila poznata po kvaliteti izrade brodova, čemu su doprinijele i kvalitete drva koji se koristio u gradnji. Kontinuitet nabavke kvalitetnog hrastovog drva slijedio je ustaljenu praksu još od razdoblja Mletačke Republike. Većim se dijelom ono nabavljalo iz motovunske šume, a manjim dijelom iz okolnih

⁸ G. de BRODMANN, *Memorie politico – economiche, nav.dj.*, 156.

⁹ Na istome mjestu.

¹⁰ Državni arhiv u Pazinu, Franciskanski katastar, Motovun, Elaborati, HR862/1.1, DVD 02, 10.

¹¹ Na istome mjestu.

¹² G. de BRODMANN, *Memorie politico – economiche, nav.dj.*, 157.

¹³ HR – DAPA – 41, V, 367., Poljoprivreda, 4. 4. 1817. / 5.12.1817., red. br. 113/430, Kutija 105.

¹⁴ Na istome mjestu.

šuma, poput onih Kanfanara.¹⁵ Važne su bile i šume u okolici Vodnjana zvane Caval i Qanque iz kojih se godišnje izvlačilo oko sedam tisuća mletačkih paša drvene građe. No, zbog svoje kvalitete to se drvo nije koristilo za gradnju brodova, već isključivo za loženje vatre i stupove u vinogradima.

Iznimno dragocjene podatke o kvaliteti drvene građe i njenom iskorištavanju u Motovunskoj šumi u razdoblju nakon uspostave druge uprave Habsburgovaca nad Istrom donose nam elaborati franciskanskog katastra. Prema navodima iz franciskanskog katastra u šumi su se tijekom ovog razdoblja nalazila stabla hrasta (*querqus pedunculata*), brijesta, jasena, običnog i crnog graba, lješnjaka, borovice, murve i bodljikavi grmovi.¹⁶ Ipak, zbog preferiranja nad drugim vrstama stabala najčešći stanar motovunske šume bio je hrast.

Osim državne šume na području Motovuna bilo je i manjih šuma, većinom u vlasništvu lokalnog stanovništva, a u njima su se nalazila tek manja stabalca i velik broj bodljikavih grmova.¹⁷ U okolnim šumama nalazila su se i stabla cedra. Iako je drvo cedra bilo važno u gradnji brodova suprotno ranijem razdoblju kada je država zadržala pravo korištenja drvene građe ove vrste drva iz privatnih šuma, mornarica nije polagala nikakva prava na cedrova stabla izvan državne šume.¹⁸ Jedina stabla na koja je država polagala pravo, a nalazila su se unutar privatnih šuma bila su po potrebi ona hrastova.

Iako se drvena građa iz Motovunske šume nije koristila za potrebe lokalnog stanovništva, ono je imalo velike koristi od blizine šume. U državnoj šumi nije bila dozvoljena sječa drva za ogrjev, već se za tu svrhu mogla koristiti isključivo građa koja bi sama otpala sa stabla. Osim njih za ogrjev su se smjeli sjeći meka drva, kao i grmovi oko samih stabala. Sva ostala stabla bila su namijenjena za gradnju brodova prema potrebama mornarice. Sječom šuma neiskorištene od strane države ostajale su manje grane, takozvane fraške, koje su se koristile za ogrjev.¹⁹ Stanovništvu je tako bilo dozvoljeno skupljati fraške za vlastite potrebe, što je ono uvelike koristilo. Kako se diljem Istre uzgajala vinova loza neiskorišteni, a odrezani dijelovi stabala pružali su još jedan važan resurs za bavljenje poljoprivredom, a to su stupovi za koje su se privezivali trsovi vinove loze. Iz državne šume mogli su se u tu svrhu uzeti isključivo već odrezani i neiskorišteni dijelovi grana, dok su se oni u privatnim šumama uobičajeno rezali tijekom rujna ili siječnja.²⁰ Ostale, privatne šume rezale su se u razmacima od šest do deset godina najčešće rezanjem svih stabala (*taglio raso*) na jednoj parceli, a rjeđe samo dijela stabala.²¹

Sama državna šuma razvila se na terenu u kojem se zadržavala voda i koji je po svojoj konformaciji bio veoma dubok.²² Upravo iz tog razloga velika se briga vodila o stalnom niveliranju terena unutar šume, kao i o odvodnji viška vode koja se nakupljala u kišnim razdobljima. Ovi su poslovi bili od velikog značaja jer bi zbog viškova vode drvena građa počela truliti, a time bila neupotrebljiva. Sve ostale šume bile su smještene na padinama, odnosno obroncima okolnih brdašca. Državna šuma imala je tako bolji položaj pogodniji za rast kvalitetnih i visokih trupaca.

Visokih šuma na Motovunštini nije bilo, a jedinu iznimku predstavljala je državna šuma, u kojoj se visina stabala postizala pomnim i pažljivim uzgojem, planiranim od samog početka rasta stabla. Razvojni proces rasta stabla pratio se od samog početka, a pažljivim orezivanjem svako je stablo dobivalo željeni oblik. Prema izračunima stabla su u šumi dostizala svoj puni rast u dobi od 80 godina.²³ Spomenuti podatak daje do znanja da se svako stablo u šumi uzgajalo i vodila briga o njemu kroz najmanje dvije do tri generacije prije nego je bio spreman za sječu i korištenje.

¹⁵ HR-DAPA- 862/1.1, DVD 07., 61.

¹⁶ *La qualità dei Legnami che esistono nei Boschi della Comune sono Querce, Olmi, Frassini e Spinaglie, che costituiscono la Selva Demeriale.* Državni arhiv u Pazinu, Franciskanski katastar, Motovun, Elaborati, HR862/1.1, DVD 02.

¹⁷ *Arbusti di Spinaglia negli altri Boschetti della Comune;* Na istome mjestu.

¹⁸ *I Boschi sono dei particolari e quello della Valle dello Stato, la Marina sui pochi Boschi cedri non esercita alcun diritto;* Na istome mjestu.

¹⁹ *Le Frasche servono ad uso di fuoco;* Na istome mjestu.

²⁰ *...i pali vengono tagliati nei mesi di settembre e gennaio;* Na istome mjestu.

²¹ Na istome mjestu.

²² *Gode il vantaggio di una perfetta Pianura formata da Terra d alluvione di una straordinaria profondità, tutti gli altri Boschi allignano sopra i Pendii;* Na istome mjestu.

²³ *Giungono alla maturità nel periodo d'anni 80;* Na istome mjestu.

U manjim, privatnim šumama koje su okruživale državnu šumu nije se sadilo ni uzgajalo stabla koja bi se koristila za trupce, već se puštalo da sami narastu do željene veličine i onda se rezali.²⁴ Manje su šume u okolici Motovuna obilovale stablima murvi, sumaka i različitim bodljikavim grmovima. Ta se stabla nisu koristila za gradnju, već isključivo za ogrjev ili za stupove u vinogradima.

Zbog nedostatka prostranih livada dokumenti francuskog katastra ukazuju da su se često u Istri šume koristile i kao mjesto za ispašu domaćih životinja, no takva praksa se na Motovunštini prema sastavljačima elaborata katastra nije primjenjivala.²⁵ Ipak, radilo se samo o odgovoru predstavnicima vlasti. U stvarnosti su se u šumama držale koze, a ponekad i ostale životinje, od čega djelomice nije bila lišena ni državna šuma. U ovom je razdoblju kontrola nad šumom bila daleko blaža u odnosu na mletačko razdoblje pa su stanovnici počeli vlastite životinje odvoditi na ispašu u rubne dijelove državne šume.²⁶

Iz državne su se šume stabla rezala isključivo po narudžbi i potrebama mornarice, a ponekad i privatnika, kojima je omogućeno da kupuju dio drvne građe iz šume.²⁷ Ipak drvna građa koja se prodavala privatnicima bila je lošije kvalitete od one koja je bila namijenjena potrebama mornarice.

Još zanimljivije podatke donosi dokument čuvan unutar fonda francuskog katastra naslovljen *Estimo dei boschi*, u kojem se minuciozno opisuje stanje u kojem se nalazila šuma u drugom desetljeću XIX. stoljeća, ali donose i podatci o zaradi koju ona donosi.

Katastar donosi i zanimljive podatke o cijeni po kojoj se prodavalo drvo tijekom 1830., koje se sjeklo u Motovunskoj šumi. Izvještaj je u prisustvu izrađivača katastra, mjeritelja i ljudi zaduženih za brigu o šumi sastavljen 20. siječnja 1830. Tvrdo drvo²⁸, najčešće ono hrasta prema izračunu po svakom jugeru šume donosilo je zaradu od 2,15 fiorina. Drvo cedra je također donosilo dobru zaradu. Za cedar prve klase po jugeru prihodovalo se 1,21 fiorin, a za cedar druge klase 22,5 karantana. Isti arhivski dokument donosi i vrijedne podatke o iznosu naknada čuvarima za čuvanje državne šume. Tako se za čuvanje 1000 jugera šume po čovjeku plaćalo 40 – 60 fiorina godišnje. Šumu su u tom razdoblju čuvala dva agenta i šest čuvara. Donosi se i izračun zarade prodaje drva po svakom jugeru nakon što se oduzmu troškovi čuvara, sječe i prijevoza. Kada se uzme u obzir plaća straža i prijevoz za jedan juger visoke šume hrasta zarada je iznosila 2,10 fiorina. Za druge vrste drva 1. klase zarada je iznosila 1,25 fiorina, a za drugu klasu drva 32 karantana. Kako bi se povećao profit na tržište se stavljalno i žirove koji su se brali i kojih je u šumi bilo u velikom količinama.

ZAKLJUČAK

Vidljivo je iz iznesenog da se briga o Motovunskoj šumi nastavila i nakon pada Mletačke Republike. Ipak, kontrola nad sječom i stroge odredbe mletačkih vlasti ublažene su pa je dio stanovništva rubne dijelove šume počeo koristiti i kao pašnjake za domaće životinje. Iako je ona bila od iznimnog značaja zbog količine i kvalitete drvne građe koju je imala u sebi razdoblje zapuštenosti bilježi se tijekom napoleonske uprave nad bivšom mletačkom Istrom. Zbog ratnog stanja i usmjerenosti prema kopnoj vojsci, a ne mornarici francuska uprava nije vodila gotovo nikakvu brigu o šumi. Dio drvne građe počeo je u ovom razdoblju truliti pa je trebao čitav niz godina za oporavak biološkog potencijala šume. Stanje se popravilo nakon što je bivši mletački posjed u Istri preuzela Habsburška Monarhija, koja je veliku brigu posvećivala očuvanju šume i drvne građe koja se u njoj nalazila. Drvo se od tog trenutka ponovno koristilo isključivo za potrebe mornarice, a samo su ostatci nastali sječom stabala korišteni za potrebe ogrjeva ili u poljoprivredi. Državna šuma bila je smještena u plodnoj udolini, stoga je i rast stabala bio bolji nego kod privatnih šuma koje su se nalazile na obroncima okolnih brdašca. Najzastupljenija vrsta

²⁴ *Non vi sono Terreni appositi piantati ad Alberi che vengono adoperati come Fonti o Tronchi.* Na istome mjestu.

²⁵ *Non vi sono Boschi i quali vengono utilizzati come Prati.* Na istome mjestu.

²⁶ *Il Bosco della Reg. Selva esistente pure in questa Comune viene pero in qualche parte un utilizzato.* Na istome mjestu.

²⁷ *Non vi sono Boschi d'alto fusto a riserva del Reg. Demanio, che ne fa eseguire il taglio intensamente a seconda delle ricerche della Marina, e dei Privati.* Na istome mjestu.

²⁸ *Boschi di alto fusto;* Na istome mjestu.

stabala u šumi bio je hrast, čiji se uzgoj preferirao nad drugim biljnim vrstama. Radilo se o najkvalitetnijoj vrsti drva koja je služila za gradnju oplata brodova. Značaj šume bio je dakle velik novim vlasnicima, koji su svojim djelovanjem pokušali očuvati, ali i iskoristiti drvni fond unutar Motovunske šume.

SUMMARY

The article based on the archival material of the Franciscan cadaster kept in the National Archives in Pazin looks at the modalities of development, conservation and exploitation of the Motovun forest in the first three decades of the nineteenth century. It is evident that the protection of the forest continued after the fall of the Venetian Republic. Nevertheless, control over the cutting and strict provisions of the Venetian authorities was alleviated, and part of the population used the peripheral parts of the forests as pastures for domestic animals. Though it was of exceptional significance due to the quantity and quality of timber that had in itself a period of neglect, it was recorded during Napoleonic rule over the former Venetian Istria. Because of the state of war and its focus on the land army, and not the Navy, the French administration did not take any care of the woods. The situation improved after the former Venetian estate in Istria was taken over by the Habsburg Monarchy, which cared great attention to the preservation of the woods and timber that was in it. From that moment on, the wood was reused exclusively for the navy's needs.

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Tema broja / Topic

Iz povijesti šuma sjevernog i istočnog Jadrana
From the forest history of the northern and eastern Adriatic

Volumen XIV / Broj 14
Zagreb – Samobor 2018
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR – 10000 Zagreb
tel.: +385/1/4092-148, fax: +385/1/4092-879
sites.google.com/site/ekoekohist/

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnik / Co-publisher:

Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
www.ffzg.unizg.hr; http://ckhis.ffzg.unizg.hr/

Glavni i odgovorni urednik / Editor-in-chief:

Hrvoje Petrić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moaćanin,
Hrvoje Petrić, Drago Rokсандić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Rokсандić – president/predsjednik (*Zagreb*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Marija Benić
Penava (*Dubrovnik*), Slaven Bertoša (*Pula*), Zrinka Blažević (*Zagreb*), Tatjana Buklijaš (*Auckland, New Zealand*),
Ljiljana Dobrovšak (*Zagreb*), Goran Đurđević (*Požega*), Josip Faričić (*Zadar*), Borna Fürst Bjeliš (*Zagreb*), Boris
Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*),
Egidio Ivetic (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*),
Marino Manin (*Zagreb*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb*), Ivan Mirnik (*Zagreb*),
Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb*),
Hrvoje Petrić (*Zagreb*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordana Ravančić (*Zagreb*), Marko Šarić (*Zagreb*), Mladen
Tomorad (*Zagreb*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Zagreb*), Frank Zelko
(*Burlington, VT, SAD*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek*), Ivana Žebec Šilj (*Zagreb*)

UDK oznake članaka / Article's UDC markups:

Ivica Zvonar

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić, Vesna Vlahović-Štetić

ISSN 1849-0190 (Online)

ISSN 1845-5867 (Tisak)

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2018.

Adresa uredništva / Mailing addresses:

Hrvoje Petrić (editor/urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: hrvoje.petric@ffzg.hr
ili Vinka Vošickog 5, HR-48000 Koprivnica

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja RH

Print supported by Ministry of science and education of Republic of Croatia

Na naslovnici / Cover:

Greening Istria: San Donat, up the Mirna valley 2018 (Photo E. Johann)

Ekonomsku i ekohistoriju referiraju:

CAB Abstracts

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT – AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA